

Rolnictwo społecznie zrównoważone

Pytanie: utopia czy realność?

Józef St. Zegar

PW: IERiGŻ-PIB

Pułtusk 2-12-2009

Rolnictwo a rozwój zrównoważony

Dlaczego rolnictwo jest ważne w urzeczywistnianiu idei rozwoju zrównoważonego (sustainable development)?

<U'Thant, Sztokholm; Gro Bruntland; Rio de Janeiro; Johannesburg>

<Polanyi; Boulding; Bertalanffy; Hardin; Daly>

1. Rolnictwo jest głównym użytkownikiem podstawowego zasobu przyrodniczego: gruntów i przestrzeni fizycznej oraz jednym z głównych dysponentów środowiska naturalnego
2. Rolnictwo może w zależności od stosowanej techniki produkcji (modelu) wzbogacać lub degradować środowisko przyrodnicze
3. Rolnictwo jest ze swojej istoty wielofunkcyjne: wytwarza produkty żywnościowe (zaspokajające pierwszą potrzebę), jak i nieżywnościowe (substytuujące wyczerpywane nieodnawialne zasoby naturalne), konserwuje i chroni przyrodę i krajobraz a także wnosi znaczący wkład ekonomiczny i społeczno-kulturalny w żywotność obszarów wiejskich.

Rolnictwo industrialne

- Rolnictwo industrialne (chemia, motyw zysku, redukcjonizm; koncentracja, specjalizacja):
 - Obfita i tania żywność (+)
 - Niezrównoważenie (-):
 - 1) Ekologiczne (wyczerpywanie kopalin; degradacja środowiska);
 - 2) Społeczne (nie rozwiązał problemu głodu; jakość żywności);
 - 3) Ekonomiczne (deprywacja rolników).

Strategia: (1) przyspieszanie kroku po drodze industrialnej (=dolewanie oliwy do ognia) – przy zwiększaniu wymagań ekologicznych i jakości.

Stadia rozwoju: W. Rostow; Wielka Transformacja; Ponowoczesność

Rolnictwo zrównoważone

- Formy rolnictwa zrównoważonego: integrowane, precyzyjne, ekologiczne, organiczne
- Rolnictwo społecznie zrównoważone:
 - istotą jest takie działanie jednostek, które nie zagraża długookresowym interesom społeczności (kojarzenie interesu prywatnego z interesem społecznym, ku czemu prowadzi poszukiwanie punktu równowagi kryterium mikroekonomicznego i makroekonomicznego);
 - ujmowanie rolnictwa jako złożonej struktury społeczno-ekonomicznej, w której rozwiązania są osiąganе w interesie dominujących grup gospodarstw rolnych (rolników) a nie tylko w interesie stosunkowo nielicznej, aczkolwiek ekonomicznie silnej grupy.

Zrównoważenie gospodarstw rolnych

Kryteria/grupy	% gosp.	UR (ha)	SNB (ESU)
Zbóż	25	6,6	4,5
Obsady zwierząt	98	6,0	3,2
Grup roślin	22	11,2	6,7
IPGR	34	8,4	4,8
Razem 4 kryteria	6	12,4	7,2
Substancji organ.	58	5,5	3,1
Bezinwentarzowe	36	3,7	1,7
Norfolskie	2		

Polityka

- Rynek kapitalizmu
Konkurencja doskonała; homo
oeconomicus; efekty zewnętrzne
(teoremat Coase'a); krótki horyzont
- Państwo
 - Cele
 - Internalizacja efektów zewnętrznych
 - Warunki brzegowe dla zachowań podmiotów gospodarczych

REKOMENDACJE POLITYCZNE (1)

- Kierunek strategiczny rozwoju rolnictwa:
⇒ model rolnictwa społecznie zrównoważonego: **miast podejmować wyścig na drodze rolnictwa industrialnego, który raczej jest skazany na porażkę, ale przede wszystkim sprzeczny z koncepcją rolnictwa zrównoważonego, należy przeorientować wsparcie na taki model rolnictwa**
- * Dobra ekonomiczne – dobra ekologiczne
- Koordynaty rozwoju rolnictwa:
⇒ wzrost produkcji, ochrona środowiska i konkurencyjność
- * WPR: **trzeba zatem wmontować cele WPR (europejski model rolnictwa) w mechanizmy wymiany towarami rolno-żywnościowymi na rynku globalnym poprzez wykorzystanie standardów ekologicznych i jakościowych**

REKOMENDACJE POLITYCZNE (2)

- **Zapewnienie trwałej żyzności gleby stanowi jedną z głównych cech rolnictwa zrównoważonego na poziomie gospodarstwa rolnego:**
 - ⇒ **Zachowanie odnowy agroekosystemów wymaga nałożenia warunków brzegowych na mechanizm rynku, a ściślej na działania podmiotów gospodarczych,**
 - ⇒ **Wsparcie środkami publicznymi w coraz większym zakresie powinno dotyczyć rolnictwa alternatywnego i rodzinnego,**
 - ⇒ **Program rolnośrodowiskowy trzeba by poszerzyć o pakiety chroniące i zwiększające żyzność gleb oraz bilans wodny.**
- * **Postęp: główny kierunek postępu powinien polegać na rosnącym poznaniu możliwości większego wykorzystania energii słonecznej w tworzeniu biomasy, wykorzystując prawa naturalne**

REKOMENDACJE POLITYCZNE (3)

- **Polityka w zakresie żywienia:** należy doprowadzić do harmonii w działaniach politycznych w zakresie wytwarzania żywności, żywienia, promocji zdrowia oraz jakości środowiska przyrodniczego.
- **Ład przestrzenny:** hierarchiczna struktura ekosystemów przemawia za tym, iżby zagospodarowanie przestrzennego przestrzeni nie pozostawiać wyłącznie gminom, lecz obwarowywać plany potrzebami właśnie ekosystemów. Środki finansowe z Unii Europejskiej powinny być w większym stopniu kierowane na ochronę krajobrazu i kształtowanie ładu przestrzennego.
- **Zmiany klimatyczne:** nieuwzględnianie skutków zachodzących zmian klimatu może nasilić procesy degradacji siedlisk rolniczych, pogorszyć ekonomiczne efekty działalności rolniczej i zaostrzyć problemy społeczne w sektorze rolniczym.